

Slots- og Kulturstyrelsen

[Offentliggjort den 21. maj 2024]

Fejøgade 1
4800 Nykøbing Falster
Telefon 33 95 42 00

post@slks.dk
www.slks.dk

17. maj 2024
Jour. nr.: 23/06414

Afgørelse

Slots- og Kulturstyrelsen har efter indstilling fra Det Særlige Bygningssyn besluttet at frede dele af Aarhus Universitetspark og udvalgte bygninger i Aarhus Universitetspark og Vennelystparken. Styrelsen følger omfanget af Bygningssynets indstilling i fuldt omfang, således at følgende fredes:

1. Det selvstændige landskabsarkitektoniske værk: "Den centrale del af Universitetsparken" afgrænset af Nordre Ringgade, Nørrebrogade, Wilhelm Meyers Allé, Ole Worms Allé, Karl Verners Vej og Langelandsgade (1933 af landskabsarkitekt C.Th. Sørensen), Nordre Ringgade 4 m.fl., 8000 Aarhus C, 59f Aarhus Markjorder, 1546a, 1546o, 1546m (den tidl. kiosk), 2196 (Naturhistorisk Museum) samt 7000bs og del af 7000ag (vejarealer) Aarhus Bygrunde
2. Den Første Institutbygning (bygning 1340, 1341, 1342 og den sydlige og ældste del af 1343) (1933 af arkitekterne C.F. Møller, Kay Fisker og Povl Stegmann), Bartholins Allé 9, 8000 Aarhus C, 1546a Aarhus Bygrunde
3. Naturhistorisk Museum bestående af de tre første museumsbygninger (bygning 1210, 1211 og 1212) samt teglstensmuren langs adgangsvejen fra syd (1941 af arkitekterne C.F. Møller, Kay Fisker og Povl Stegmann), Wilhelm Meyers Allé 10, 8000 Aarhus C, 2196 Aarhus Bygrunde
4. Kollegium 4 (bygning 1194) (1946 af arkitekterne C.F. Møller, Kay Fisker og Povl Stegmann), Karl Verners Vej 8, 8000 Aarhus C, 1546a Aarhus Bygrunde
5. Hovedbygningen med fritstående murstensbuer mod nord og solgård med fritstående murstensbuer mod syd samt bygningen under solgården (bygning 1410, 1411, 1412, 1413, 1414 og 1415) (1946 af arkitekt C.F. Møller), Nordre Ringgade 4, 8000 Aarhus C, 1546o Aarhus Bygrunde

6. Kollegium 7 (bygning 1313) og Eforboligen (bygning 1310) (1950 og 1949 af arkitekt C.F. Møller), Carl Holst Knudsens Vej 2 og 8, 8000 Aarhus C, 1546o Aarhus Bygrunde
7. Tandlægeskolens østre fløj (bygning 1613) (1961 af arkitekt C.F. Møller), Vennelyst Boulevard 9, 8000 Aarhus C, 1151e Aarhus Bygrunde
8. Bogtårnet (den nordlige del af bygning 1360) (1963 af arkitekt C.F. Møller), Victor Albecks Vej 1, 8000 Aarhus C, 1546o Aarhus Bygrunde
9. Administrationsbygningen (bygning 1430), Stakladen (bygning 1423) og Studenterbygningen (bygning 1420 og 1422), inklusive pladsen herimellem og de to underjordiske forbindelsesgange (bygning 1428 og 1429) (1964 af arkitekt C.F. Møller), Nordre Ringgade 1 m.fl., 8000 Aarhus C, 117gr og 7000dn (vejareal over forbindelsesgangen) Aarhus Markjorder
10. Institut for Matematiks hovedfløj, tværføj og auditorium (bygning 1530, 1532 og 1534) samt det østvendte gårdrum afgrænset af støttemure (1964 af arkitekterne David Birnbaum og Henning Jensen, C.F. Møllers Tegnestue), Ny Munkegade 118, 8000 Aarhus C, 1546n Aarhus Bygrunde.

For fredningens fulde omfang se kort sidst i denne afgørelse. Se derudover bilag 1 med detailkort over fredningsomfang for de enkelte bygningskomplekser samt omgivelser.

Retsgrundlag

Beslutningen er truffet efter § 3 i lov om bygningsfredning og bevaring af bygninger og bymiljøer (bygningsfredningsloven). Spørgsmålet om fredning har været forelagt Det Særlige Bygningssyn til udtalelse, jf. lovens § 23, stk. 1.

Baggrund

Nærværende fredningsafgørelse indebærer fredning af en række enkeltbygninger samt et selvstændigt landskabsarkitektonisk værk, der omfatter den centrale del af Universitetsparken, og hvor bygningernes ydre ikke indgår som en del af det selvstændige landskabsarkitektoniske værk. Det betyder, blandt andet, at der ikke skal søges om tilladelse hos Slots- og Kulturstyrelsen til bygningsarbejder på bygninger, der ikke er fredet som enkeltbygninger, men som ligger inden for det fredede areal.

Det bemærkes, at fredningsforslaget er stillet i forlængelse af et tidligere og mere omfattende forslag, der indgik i en afgørelse af 8. marts 2023, men som styrelsen trak tilbage den 20. april 2023, med henvisning til uklarhed om hjemmelsgrundlaget. En række høringssvar henviser til denne tidligere afgørelse.

Indkomne høringssvar

Der er modtaget 18 svar i høringsperioden fra 8. november 2023 – 21. februar 2024. Alle høringssvar er gengivet i bilag 2 til denne afgørelse. I bilag 3 svarer Slots- og Kulturstyrelsen uddybende og i tematisk orden på de forskellige bemærkninger, som høringssvarene indeholder. Nedenfor gives et kort overblik over temaer i høringssvarene samt styrelsens svar herpå.

I syv høringssvar udtrykkes der overordnet accept af eller støtte til fredning af det areal og de bygninger, som er indstillet af Det Særlige Bygningssyn. Dette gælder bl.a. de ejere og brugere, der har valgt at indsende høringssvar: Bygningsstyrelsen, Aarhus Universitet og Naturhistorisk Museum. Ejere og brugere har samtidig en række konkrete spørgsmål og kommentarer til fredningen. Disse adresseres i bilag 3. Ti organisationer og privatpersoner mener, at fredningsomfanget er utilstrækkeligt, og giver i forskelligt omfang udtryk for, at det reducerede fredningsomfang i forhold til tidligere afgørelse af 8. marts 2023 svigter i forhold til at beskytte værdierne i Universitetsparken og Vennelystparken.

Aarhus Universitetspark og bygninger som hovedværk

I flere høringssvar fremføres det, at områdets bygninger og parker er en del af et arkitektonisk hovedværk i dansk sammenhæng.

By og Land Danmark skriver:

”By og Land Danmark er enige med Slots- og Kulturstyrelsen og Det Særlige Bygningssyn i, at Aarhus Universitet med parker er et arkitektonisk hovedværk i Danmark, og bør fredes som sådan.”

Danske Landskabsarkitekter skriver:

”Der er tale om et værk med et enestående samspil mellem landskab og bygninger, som har vist sin styrke gennem udvikling, slid og nye bygninger gennem næsten 100 år.”

Arkitektskolen Aarhus skriver:

”Aarhus Universitet, og det samlede campusområde med parker, udgør ét af de absolutte hovedværker i dansk arkitektur. Det er et forbillede for internationalt universitetsbyggeri, hvor der er tale om et særegent samspil mellem landskab og bygninger, der siden universitetets begyndelse i 1933 løbende er blevet udbygget med respekt for et samlet program, som lader sig aflæse med høj kvalitet i landskabsplanlægning, arkitektur, materialer og detaljer – både udvendigt og indvendigt.”

Fredningens omfang

Flere høringssvar peger på eller beklager, at fredningens omfang er reduceret i forhold til den tilbagetrukne fredningsafgørelse af 8. marts 2023. Det gælder Arkitektforeningen, Landsforeningen for Bygnings- og Landskabskultur, Danske Landskabsarkitekter, Akademiraadet, Arkitektskolen i Aarhus, arkitekt Bue Beck m.fl.

Arkitektskolen i Aarhus skriver at: *"Forslaget kun i et begrænset omfang sikrer bygningerne på Aarhus Universitet, idet der kun indstilles et fåtal af bygninger i helheden fra forskellige perioder af universitets opførelse. Ligeledes er den landskabelige helhed reduceret til et absolut minimum, og sammenhængen mellem bygninger og det landskabsarkitektoniske værk i parkerne ikke tilstrækkelig i fredningsforslaget."*

Landsforeningen for Bygnings- og Landskabskultur skriver:

"Landsforeningen skal dog beklage, at det ikke er det tidligere - og mere omfattende - fredningsforslag for området, der foreslås gennemført, herunder især at det ikke er hele Universitetsparken, som foreslås fredet, og videre at en fredning af parken ikke indebærer, at bygningernes gruppering, orientering, udformning og materialeholdning, der underbygger de landskabelige kvaliteter, indgår som en bærende fredningsværdi."

Aarhus Universitet, Bygningsstyrelsen og Naturhistorisk Museum tilslutter sig ikke Det Særlige Bygningssyns udtalelse om, at den aktuelle fredning bør udgøre en første fase af fredning.

Bygningsstyrelsen skriver:

"Bygningsstyrelsen vurderer, at en sådan politisk udmelding fra et rådgivende udvalg, udpeget af kulturministeren, i et høringsbrev vedrørende en konkret fredningsafgørelse, er irrelevant og i øvrigt upassende. Det samme vil i øvrigt gøre sig gældende, hvis en sådan bemærkning inkluderes i en afgørelse. Bygningsstyrelsen noterer sig imidlertid også, at Slots- og Kulturstyrelsen ikke har planer om at indstille eller træffe afgørelse om fredning af andre dele af Aarhus Universitet end dem, der er omfattet af indstillingen, idet Slots- og Kulturstyrelsen vurderer, at der ikke er hjemmel hertil i lovgivningen."

Slots- og Kulturstyrelsens bemærkninger:

Styrelsen har i henhold til sædvanlig praksis lagt op til at frede udvalgte bygninger, som repræsentanter for forskellige perioder, bygningstyper samt arkitektoniske og kulturhistoriske strømninger. Derudover er flere af bygningerne i Aarhus Universitetspark og i Vennelystparken indvendigt så ombyggede, at der ikke er grundlag for at frede dem. Det gælder bl.a. et stort antal "tekniktunge" bygninger med omfattende laboratorie-aktivitet.

I forhold til reduktionen af omfanget af det selvstændige landskabsarkitektoniske værk, som fredes, er styrelsen enig i, at der er værdier også i de dele af parkerne, der ikke er omfattet af fredningen. Ligeledes er styrelsen enig i, at sammenhængen mellem bygninger og park har stor betydning – herunder bygningernes orientering, gruppering, udformning og materialeholdning. Det er samtidig styrelsens vurdering, at den centrale del af parken har helt særlige værdier, og at navnlig Den Første Institutbygning, Hovedbygningen og Naturhistorisk Museum understøtter oplevelsen af morænelandskabets naturlige træk. Disse bygningskomplekser fredes sammen med fem andre komplekser i Universitetsparken samt en bygning i Vennelystparken. De øvrige

bygningers gruppering, orientering, udformning, materialeholdning og sammenhæng med parken er beskyttet gennem den eksisterende lokalplan.

På baggrund af tilbagetrækningen af tidligere fredningsafgørelse af 8. marts 2023 er der efter styrelsens juridiske vurdering ikke hjemmel i bygningsfredningsloven til at frede det ydre af større bygningskomplekser efter lovens bestemmelse om fredning af selvstændige landskabsarkitektoniske værker. Slots- og Kulturstyrelsen forstår Det Særlige Bygningssyns udtalelse om at 'tilvejebringe et grundlag' som en opfordring til at etablere den nødvendige lovmæssige hjemmel til at frede værker med større bygningskomplekser som selvstændige landskabsarkitektoniske værker.

Det er Slots- og Kulturstyrelsens vurdering, at der med nærværende afgørelse, inden for lovens rammer, opnås et passende niveau af beskyttelse af arealer og bygninger i Aarhus Universitetspark og Vennelystparken. Styrelsen har på den baggrund ingen planer om at forelægge yderligere fredningsforslag dækkende Aarhus Universitetspark, Vennelystparken eller bygninger i disse parker for Bygningssynet.

Begrundelse

Slots- og Kulturstyrelsen mener, i overensstemmelse med Det Særlige Bygningssyns udtalelse af 9. november 2023, at Aarhus Universitet og Universitetsparken er et hovedværk i dansk arkitektur og af international klasse. Universitetet blev sammen med Aarhus Raadhus fra 1941, tegnet af Arne Jacobsen og Erik Møller, et af de ikoniske arkitekturværker, der var med til at profilere Aarhus som Danmarks unge og fremsynede by. Herved blev Aarhus Universitet og Universitetsparken et af de tidlige arkitektoniske udtryk for den danske velfærdsstat med et universitetsmiljø i en menneskelig skala, der i høj grad tog afsæt i at skabe et godt studiemiljø.

Fredningsomfanget af det selvstændige landskabsarkitektoniske værk: ”Den centrale del af Universitetsparken” tager udgangspunkt i det område, der indgik i situationsplanen fra 1936, som arkitekterne lagde til grund for den videre udvikling af universitetsområdet. Aarhus Universitet med parkarealer og bebyggelse er siden 1933 blevet gradvist udbygget i takt med universitetets, kollegiernes, Naturhistorisk Museums og de øvrige videregående uddannelsers vækst.

Den del af Universitetsparken, der afgrænses af Nordre Ringgade, Nørrebrogade, Wilhelm Meyers Allé, Ole Worms Allé, Karl Verners Vej og Langelandsgade, benævnt ”Den centrale del af Universitetsparken”, er et sublimt selvstændigt landskabsarkitektonisk værk, der sammen med ni udvalgte bygningskomplekser fredes, idet de repræsenterer en afgørende epoke i dansk arkitekturhistorie. Med opførelsen af Aarhus Universitet og Universitetsparken opstår den funktionelle tradition, hvor egentligt ydmyge bygningskroppe og en afdæmpet materialeholdning løftes op til et samlet arkitektonisk og landskabsarkitektonisk ikonisk værk, der har skabt optimale rum for læring.

Aarhus Universitet er Danmarks første campusuniversitet, muliggjort ikke kun af en statslig beslutning, men i særlig høj grad af lokal opbakning og lokale økonomiske bidrag. Idéen om et campusuniversitet er i Aarhus Universitet og Universitetsparken fortolket og udviklet til en særlig dansk udgave, hvor bygninger i menneskelig skala og enkel formgivning i traditionelle danske materialer i samspil med parkens landskab løfter sig op til en samlet arkitektonisk oplevelse i absolut særklasse.

Aarhus Universitet og Universitetsparken er tænkt og planlagt som en sammenhængende helhed, hvor bygninger og bygningsdele er formgivet, så de indgår i en samlet komposition med morænelandskabet, der ved etableringen blev nænsomt bearbejdet, så landskabets naturlige træk blev accentueret.

Styrken i ”Den centrale del af Universitetsparken” er, at de landskabelige værdier, i form af morænelandskabet og den enkle materialeholdning, bestående af græs og egetræer, altid er tænkt først, og at bygningerne supplerer landskabet. Herved opstår et indbyrdes samspil mellem bygninger og landskab. Alle bygninger har en rolle – fra bygningerne omkring morænekløften, som indrammer denne, til de højere bygninger mod øst, og videre til det høje solitære bogtårn, der sammen med den nedtonede, men raffinerede hovedbygning afslutter parken mod nord. Universitetsbebyggelsen er udformet med klar bevidsthed om nødvendigheden af at holde blikket inde i Universitetsparken, hvorved der skabes en helt egen atmosfære. Også amfiteatret har en rolle som et vidnesbyrd om de fællesskabsdannende elementer, der fra starten var tiltænkt campusuniversitetet.

”Den centrale del af Universitetsparken” består af usædvanligt få materialer: Det græsklædte morænelandskab, bygninger i gule tegl på både tage og facader, belægninger og frit placerede ventilationsskakter i gule tegl samt egetræet som dominerende træsort i både park og bygningsdele, hvilket skaber en helt særlig helhed og sammen med den klare formgivning markerer en ny retning i dansk arkitekturhistorie, hvor stærk inspiration udefra på fineste vis tilpasses danske forhold.

Bygninger og landskab besidder på samme tid en monumentalitet og en smidighed, som kan rumme et rigt varieret bygningsindhold, der har kunnet følge med universitetets store vækst – en vækst, der var vanskelig at forudse i 1930’erne.

Blandt den store bygningsmasse er en række bygninger, der hver især rummer så væsentlige arkitektoniske og kulturhistoriske værdier, at de bør beskyttes af bygningsfredning. De bidrager i fællesskab til fortællingen om Aarhus Universitet, Naturhistorisk Museum, kollegierne, Det Kgl. Bibliotek og de øvrige videregående uddannelser. De udvalgte bygninger omfatter de grundlæggende funktioner i det danske campusuniversitets grundidé: undervisning i holdlokaler og auditorier, kontorer til undervisere, bibliotek, fælleslokaler af repræsentativ såvel som uformel art, boliger til undervisere og studerende – kvindelige som mandlige – studentervelfærd, administration samt forskningsformidling i museumsregi. Bygningerne spænder over en byggeperiode fra 1930’erne til 1960’erne, hvor det grundlæggende bygningsmæssige

koncept – gule murstensfacader og tegltage – fastholdes med imponerende konsekvens. Inden for denne ramme udvikles de med hensyn til plan og konstruktion tilpasset særlige funktioners behov og afspejler samtidig diskret den arkitektoniske stiludvikling.

Arkitekturen er kendetegnet ved konsekvente valg af materialer og løsninger. Det gælder fra den store skala med facade- og tagmaterialer til de små detaljer, eksempelvis trapper og dørindfatninger samt det gennemgående skilte-/designprogram med *sans serif*-skriften Futura. Materialerne er enkle og robuste. De kan tåle et langvarigt dagligt slid fra mange ansatte, studerende og publikum, fordi materialerne kan vedligeholdes, og fordi de slides på en måde, der fremhæver deres stoflige karakter. Det gælder eksempelvis trappeklinkerne.

”Den centrale del af Universitetsparken”

Det selvstændige landskabsarkitektoniske værk: ”Den centrale del af Universitetsparken” er et hovedværk i dansk landskabsarkitektur.

I ”Den centrale del af Universitetsparken” fredes seks bygningskomplekser: Den Første Institutbygning, Naturhistorisk Museum, Kollegium 4, Hovedbygningen, Kollegium 7 med Eforbolig samt Bogtårnet. Den Første Institutbygning, Hovedbygningen og Naturhistorisk Museum bidrager i særlig grad til at understøtte oplevelsen af det selvstændige landskabsarkitektoniske værk, idet de blandt andet accentuerer morænelandskabets naturlige træk. Det selvstændige landskabsarkitektoniske værk afgrænses ved soklen af bygningerne beliggende i ”Den centrale del af Universitetsparken” samt af grundenes matrikelskel. Bevaringen af de øvrige ikke-fredede bygninger i ”Den centrale del af Universitetsparken” rummer primært ydre værdier i tag og facader, og de reguleres af Lokalplan 376, Bevarende lokalplan for Universitetsparken og Vennelystparken.

Det er Slots- og Kulturstyrelsens vurdering, at ”Den centrale del af Universitetsparken” udgør et hovedværk i dansk landskabsarkitektur. Her kombineres en række traditionelle nationale elementer – tegl og træ og et bølgende landskab med egetræer, søer og et rislende vandløb – med funktionalismens stramme internationale formsprog. Anlægget er både karakteristisk dansk og samtidig internationalt med tydelig inspiration fra de amerikanske campusanlæg. C.Th. Sørensens nænsomme bearbejdning af morænelandskabet, herunder anlæggelsen af amfiteatret, i samspil med et stramt, prismatisk, funktionelt, bygningsmæssigt formsprog gjorde derfor Aarhus Universitet skoledannende for den funktionelle tradition, der med held kombinerede funktionalismen med den regionale tradition og skabte værker, der rummer en rytme, harmoni og ro, som kendetegner det bedste fra den danske bygningskultur.

”Den centrale del af Universitetsparken” omfatter det formmæssige udgangspunkt, der ligger til grund for de senere udvidelser af Universitetsparken og Vennelystparken. Begrundelsen for afgrænsningen af fredningsomfanget af ”Den centrale del af

Universitetsparken” er, at der er taget udgangspunkt i det område af Universitetsparken, som indgik i C.F. Møllers, Poul Stegmanns og Kay Fiskers situationsplan fra 1936, tilpasset nutidens matrikelskel.

De bærende fredningsværdier ved det selvstændige landskabsarkitektoniske værk: ”Den centrale del af Universitetsparken” knytter sig til det nænsomt terrænmæssigt bearbejdede morænelandskab, til egetræerne – både solitære og i grupper – de åbne græsklædte arealer omkring kløften, vandløbets forløb og de opdæmmede søer mod syd. Hertil kommer amfiteatret, de slyngede, asfalterede veje og stier, støttemure og trapper samt øvrige tekniske elementer i gule tegl.

Den Første Institutbygning

Den Første Institutbygning (*bygning 1340, 1341, 1342 og den sydlige og ældste del af 1343*) udfolder fysisk på entydig vis det byggeprogram og den materialeholdning, der konsekvent har præget Aarhus Universitets bebyggelse frem til nutiden. Bygningens formsprog indvarsler den funktionelle tradition i dansk arkitekturhistorie.

De bærende fredningsværdier knytter sig i det ydre til de fire grundmurede fløje, hvoraf de tre er sammenbyggede og parallelforskudte, og den fjerde er opført som en tværfløj. Alle er opført i gult murværk i krydsforbandt med tilbageliggende fuger og har teglhængt heltag i gule tegl med 33 graders hældning. Dertil kommer de begrønnede facader, de regelmæssigt placerede, hvide vinduer, samtlige hvide vinduespartier mod trapperummene, indgangspartiet og baldakinen mod øst. Endelig er den traditionelle farve- og materialeholdning en bærende fredningsværdi.

I det indre knytter de bærende fredningsværdier sig til de bevarede dele af den oprindelige, klart aflæselige grundplan på alle etager med hovedtrappe og ældre trapperum samt de gennemgående midterkorridorer. Hertil kommer gulve og trapper beklædt med gule Hasleklinker, terrazzogulve, de pudsede lofter og vægge, de ældre/oprindelige branddøre mod trapperum og gange, de ældre vinduesplader af bl.a. terrazzo, trappernes oprindelige værn med håndliste af træ og slanke metalbalustre, de bevarede ældre døre, døråbningernes afrundede gerichter, den enkle panelering samt den traditionelle materialeholdning.

Naturhistorisk Museum

Naturhistorisk Museum, bestående af de tre første museumsbygninger (*bygning 1210, 1211 og 1212*) samt teglstensmuren langs adgangsvejen fra syd, er et tidligt eksempel på en museumsbygning opført i tilknytning til universitetet. Her kunne både studerende og almindelige borgere nærstudere faunaen i nytænkte rammer. Byggeriet var tilpasset samtidens moderne udstillingsformer, men fastholdt samtidig byggeprogrammet fra 1933. Den rationelle og velproportionerede museumsbygning står som en vigtig repræsentant for den danske funktionelle tradition.

De bærende fredningsværdier knytter sig i det ydre til bygningskompleksets placering i parken, ankomstvejens teglstensmur med samtlige detaljer og sammenstillingen af de

tre grundmurede bygningsvolumener, der alle er opført i gult murværk i krydsforbandt med tilbageliggende fuger med sokler af Hasleklinker og teglhængte heltage i gule tegl med 45 graders hældning. Hertil kommer foredragsbygningens traditionelle teglstensrygning, stort set ubrudte tagflader og det lille, oprindelige, ovale tagvindue. Endvidere er de begrønnede facader, de firkantede kobbertagrender, de regelmæssigt placerede hvide vinduer, de ældre yderdøre i hårdt træ med alle detaljer, herunder hoveddørens dørhåndtag udformet som dunhammer og drypnæsen i kobber, dørskodderne i hårdt træ, altanerne med hvidmalede jerngelændre, den hvidmalede skiltning og hovedtrappen med gule Hasleklinker og simpelt jerngelænder samt den traditionelle farve- og materialeholdning bærende fredningsværdier.

De bærende fredningsværdier knytter sig i det indre til den oprindelige og klart definerede planløsning på alle etager, hvor hver bygning er tydeligt disponeret efter sin funktion. Det gælder bl.a. den sydvendte bolig og den nordvendte, dobbelthøje foredragssal, udstillingsbygningens markante etagehøjde og store udstillingsrum uden fritstående søjler og administrationsbygningens midterkorridor med kontorer eller værksteder til hver side. Hertil kommer det originale bygningsinventar som hovedtrappen og bitrapperne med alle detaljer samt originale døre, gerichter, dørgreb, fodlister, skiltning og vinduesplader og de afrundede hjørner i midterkorridorenes døråbninger. Endelig er den traditionelle materialeholdning, herunder gulve og trappeløb med mørkebrune Hasleklinker, terrazzogulve og betongulve, de pudsede vægge og lofter samt udstillingssalenes stolpe-bjælkekonstruktion i beton bærende fredningsværdier.

Kollegium 4

Kollegium 4 (*bygning 1194*) står som et eksempel på de rationelle og tidssvarende boliger som studenterne fik stillet til rådighed på campusområdet. Studenternes kollegieboliger afspejler mange af de krav, der blev stillet til samtidens mest moderne boliger, herunder lyse og luftige bo-enheder med egen altan.

De bærende fredningsværdier knytter sig i det ydre til den grundmurede, fireetages, parallelforskudte og sammenbyggede fløj opført i gult murværk i krydsforbandt med tilbageliggende fuger med teglhængt heltag i gule tegl med 33 graders hældning, de stort set ubrudte tagflader, de begrønnede facader, de regelmæssigt placerede altan/vindues-”motiver”, altanerne med hvidmalede jerngelændre og gavlenes gennemgående vinduespartier mod trapperummene samt den traditionelle farve- og materialeholdning.

De bærende fredningsværdier knytter sig i det indre til de bevarede dele af den oprindelige, klart aflæselige grundplan på alle etager med trapperum mod begge gavle, gennemgående midterkorridorer, der giver adgang til værelser, køkken og bad samt vaskerum og cykelparkering i nederste etage. Hertil kommer gulve og trapper med belægning af gule Hasleklinker, terrazzogulvene, de pudsede lofter og vægge, de ældre branddøre mod trapperummene, de ældre dobbeltdøre til kollegieværelserne, værelsernes regulære rumform, de ældre vinduesplader af bl.a. terrazzo, trappernes

oprindelige værn af træ med runde balustre og håndliste, de bevarede afrundede gerichter omkring døråbningerne, den enkle panelering samt den traditionelle materialeholdning.

Hovedbygningen

Hovedbygningen med fritstående murstensbuer mod nord og solgård med fritstående murstensbuer mod syd samt bygningen under solgården (*bygning 1410, 1411, 1412, 1413, 1414 og 1415*) er et hovedværk med meget stor arkitektonisk værdi. Dens styrke består i, at den med sin mesterlige bearbejdning af det form- og materialeanslag, der kendetegner hele universitetsbebyggelsen, både fremstår som et enestående arkitektonisk værk og samtidig udgør en væsentlig del af ”Den centrale del af Universitetsparken”. Sammensmeltningen af disse to elementer gør Hovedbygningen særligt enestående.

De bærende fredningsværdier knytter sig i det ydre til placeringen af det samlede bygningskompleks, der består af den 155 meter lange hovedfløj og de tre tværfløje med den sekskantede aula, på tværs af morænekløften nordligst i Universitetsparken, hvor den danner ryg mod Nordre Ringgade. Hertil kommer forpladsens fritstående murbuer og solgården med fritstående murbuer, gelændere, trappe, belægning af Hasleklinker samt støttemur med alle detaljer. Endvidere kommer sammenstillingen af de forskellige grundmurede bygningsvolumener, der alle er opført i gul, blank mur i krydsforbandt med tilbageliggende fuger og sokler af Hasleklinker og har teglhængte heltage i gule tegl med 33 graders hældning. Tillige er der bærende fredningsværdier i de mønstermurede gavle, murede buestik, ubrudte tagflader, firkantede zinktagrender, begrønnede facader af enten vildvin eller efeu, aulaens store vinduesparti, de regelmæssigt placerede hvide todelte vinduer, de tofløjede hoveddøre af lakeret egetræ og glas eller lakeret egetræ med fyldinger, solgårdens kobberbeklædte tofløjede dør, den hvidmalede skiltning, lamperne samt den integrerede kunst, mindepladen og den traditionelle farve- og materialeholdning.

De bærende fredningsværdier i det indre knytter sig til den oprindelige og klart definerede planløsning på alle etager, hvor hver bygningsfløj er tydeligt disponeret efter sin funktion, heriblandt tværfløjens forhal, trapperum og aula samt de øvrige fløje med nord- eller østvendte korridorer og syd- eller vestvendte kontorer og opholdsrum. Hertil kommer hovedlængens vandrehal, der også visuelt forbinder forpladsen med solgården. Endvidere omfatter de bærende fredningsværdier det originale bygningsinventar, herunder hovedtrappe og bitrapper med alle detaljer, originale døre, gerichter, fodlister, gitterværn, væghængte bænke, skiltning, integrerede kunstværker og mindeplade samt aulaens lydskærme, musikbalkon og væghængte sofaer polstret med koskind. Endelig er der bærende fredningsværdier i den traditionelle materialeholdning, herunder gulve og trappeløb med gule og orange-gule Hasleklinker lagt i striber og for vandrehallens vedkommende tillige i bølgemønster, aulaens sildebensparketgulv, vægge i gul blank mur med tilbagetrukne fuger, vægge med lydpaneler, lofter beklædt med profilerede lister eller gule tegl, vandrehallens bølgeformede loft samt aulaens hvidmalede betonskeletkonstruktion og mønstermurværk med alle detaljer.

Kollegium 7 og Eforboligen

Kollegium 7 (*bygning 1313*) og Eforboligen (*bygning 1310*) er eksempler på de moderne og tidssvarende boliger, som de studerende og ansatte fik stillet til rådighed på campusområdet. De rationelle og velproportionerede studenterboliger med egen altan fortsætter med mindre variationer formen og indretningen fra det tidligst opførte kollegium fra 1935. Den oprindelige indretning var således stadig tidssvarende omkring 1950. Kollegium 7 var desuden det første kollegium på Aarhus Universitet, der udelukkende var for kvindelige universitetsstuderende, hvilket vidner om indsatsen for at give kvinderne lige vilkår med de mandlige studerende.

De bærende fredningsværdier ved kollegiet knytter sig i det ydre til den grundmurede, fireetages, parallelforskudte og sammenbyggede fløj opført i gult murværk i krydsforbandt med tilbageliggende fuger og med teglhængt heltag i gule tegl med 33 graders hældning. Hertil kommer de stort set ubrudte tagflader, de begrønnede facader, de regelmæssigt placerede altan/vindue-”motiver”, altanerne med hvidmalede jerngelændere, gavlenes gennemgående vinduespartier mod trapperummene, alle ældre og oprindelige bygningsdele, herunder de oprindelige indgangsdøre med tilhørende indfatninger og beslagværk samt den traditionelle farve- og materialeholdning.

De bærende fredningsværdier ved kollegiet knytter sig i det indre til de bevarede dele af den oprindelige, klart aflæselige grundplan på alle etager med trapperum mod begge gavle, gennemgående midterkorridorer, der giver adgang til værelser med lille forrum, køkken og bad, samt vaskerum og cykelparkering i nederste etage. Hertil kommer gulve og trapper med belægning af gule Hasleklinker, terrazzogulve, de pudsede lofter og vægge, de ældre branddøre mod trapperummene, de ældre dobbeltdøre til kollegieværelserne, værelsernes indbyggede skabe og håndvaske, værelsernes regulære rumform, de ældre vinduesplader af bl.a. terrazzo, de oprindelige gerichter omkring døråbningerne, den enkle panelering, trappernes oprindelige værn med håndliste af træ og slanke metalbalustre samt den traditionelle materialeholdning.

Eforboligen er et velbevaret eksempel på en lærerbolig på Aarhus Universitet, hvor man fra den første tid tilstræbte at skabe et ”kollegieuniversitet”, hvor lærere og studerende boede, forskede, underviste og studerede det samme sted. Eforboligen vidner desuden om eforens rolle som en form for opsynsmand, der skulle opretholde ro og orden på kollegiet.

De bærende fredningsværdier knytter sig i det ydre til det grundmurede, enetages, parallelforskudte og sammenbyggede beboelseshus opført i gult murværk i krydsforbandt med tilbageliggende fuger med teglhængt heltag i gule tegl med 33 graders hældning. Hertil kommer de stort set ubrudte tagflader, de begrønnede facader, den skærmende mur mod Nørrebrogade og de regelmæssigt placerede dør- og vinduesåbninger samt den traditionelle farve- og materialeholdning.

De bærende fredningsværdier knytter sig i det indre til de bevarede dele af den oprindelige, klart aflæselige grundplan på begge etager med en central gang, der giver adgang til funktionsrum mod vest og opholdsrum mod syd og øst, tagetagens mindre værelser og kælderetagens funktionsrum. Hertil kommer samtlige ældre bygningsdele, herunder terrazzogulve, parketgulve, pudsede og malede vægge og lofter, trapperne, de oprindelige døre, de afrundede gerichter omkring døråbningerne, den enkle panelering, de indbyggede skabe, køkkeninventaret, de ældre vinduesplader af marmor og terrazzo, trappernes oprindelige udformning med værn af træ og svungen håndliste samt den traditionelle materialeholdning.

Tandlægeskolen

Tandlægeskolens østre fløj (*bygning 1613*) er et eksempel på en af de fire undervisningsinstitutioner, der blev opført i Vennelystparken i perioden 1960-1967. Byggeprogrammet for Aarhus Universitet, der blev indledt med Den Første Institutbygning i 1933, viste sig også i 1961 at kunne gøre sig gældende som et smidigt program, der kunne tilpasses bygninger med et stort krav til højteknologiske løsninger.

De bærende fredningsværdier ved Tandlægeskolens bygning 1613 knytter sig i det ydre til den grundmurede, treetages bygning med rektangulær grundplan, opført i gult murværk i krydsforbandt med tilbageliggende fuger og afsluttet af et teglhængt heltag i gule tegl med 33 graders hældning. Hertil kommer de begrønnede facader, facadernes regelmæssige vinduessætning, gavlenes altaner ud for hver etage med beton-dæk og hvidmalede jerngelændere, dørpartiernes placering ud for altanerne samt den traditionelle farve- og materialeholdning.

De bærende fredningsværdier knytter sig i det indre til den oprindelige, klart aflæselige hovedstruktur med en korridor flankeret af mindre lokaler mod vest og større rumligheder mod øst, som forbinder trapperne ved hver gavl. Hertil kommer samtlige trapper og værn med alle detaljer, gulve og belægninger af Hasleklinker, det originale bygningsinventar, herunder ældre teakfinérdøre samt den traditionelle materialeholdning.

Bogtårnet

Bogtårnet (*den nordlige del af bygning 1360*) er en markant og afsluttende del af Universitetsparken mod nord. Denne enestående, 45 meter høje bygning er både væsentlig i kraft af sit unikke ydre og som en del af Universitetsparken i Aarhus, hvor den udgør et iøjnefaldende vartegn. Den rationelt indrettede bygning blev tilpasset det begrænsede grundareal og viderebærer den funktionelle tradition.

De bærende fredningsværdier knytter sig i det ydre til den grundmurede, 18 etages bygning med rektangulær grundplan, opført i gult murværk i krydsforbandt med tilbageliggende fuger og sokkel af Hasleklinker, afsluttet af et teglhængt heltag i gule tegl med 33 graders hældning. Hertil kommer de lukkede facader, altanerne over 9.-17. etage med betondæk og hvidmalede jerngelændere, dør- og vinduesåbningernes placering ud for altanerne, efeuplanterne langs øst-, nord- og vestsiden, skiltningen

”Det Kgl. Bibliotek” med hvidmalede metalbogstaver foruden den traditionelle farve- og materialeholdning.

De bærende fredningsværdier knytter sig i det indre til den oprindelige, klart aflæselige planløsning på alle etager med elevatorer og trapperum langs sydsiden samt den lave etagehøjde. Hertil kommer trapperne med alle detaljer, de oprindelige finérdøre, gerichter, bunkerens svære jerndøre, gulvristerne, bogelevatorerne, de almindelige elevatorer og rørpostsystemet. Endvidere er den traditionelle materialeholdning, herunder de linoleumsbelagte betongulve, de in-situ støbte søjler, vægge, bjælker og lofter samt 18. etages bræddegulv og fritstående stolpe-drager-konstruktion bærende fredningsværdier.

Administrationsbygningen, Stakladen og Studenterbygningen

Administrationsbygningen (*bygning 1430*), Stakladen (*bygning 1423*) og Studenterbygningen (*bygning 1420 og 1422*), inklusive pladsen herimellem og de to underjordiske forbindelsesgange (*bygning 1428 og 1429*) er de første bygninger på campusområdet opført til deres specifikke funktion inden for administration, bespisning og studenterfaciliteter. De fremvoksende tendenser omkring et moderne og givende studieliv kommer til udtryk i bygningernes indretning og omgivelser. I og med de studerendes behov for bespisning, bogindkøb, møde- og opholdslokaler var dækket, skabtes der unikke rammer for et godt studieliv. I store træk er byggeprogrammet fra 1933 fastholdt, men det er samtidig tilpasset bygningernes store rumligheder i form af materialemæssige referencer til Hovedbygningen samt helt jordnære og folkelige referencer i form af Stakladens tømmerkonstruktion. Bygningernes interiør har samhørighed med den danske funktionelle tradition og knytter desuden elegant an til samtidens formsprog og udtryk.

De bærende fredningsværdier knytter sig i det ydre til det hesteskoformede bygningskompleks' placering på den trekantede grund nord for Nordre Ringgade og Hovedbygningen, til det store, plateauopdelte og teglstensbelagte gårdrum med to fritstående egetræer, støttemure, ramper og trin med samtlige detaljer. Hertil kommer sammenstillingen af de forskellige grundmurede bygningsvolumener, der alle er opført i gul, blank mur i krydsforbandt med tilbageliggende fuger og sokler af Hasleklinker og har teglhængte heltage i gule tegl med 33 graders hældning. Endvidere udgør de ubrudte tagflader, de firkantede zink-tagrender, de begrønnede facader af henholdsvis vildvin eller efeu, de to store vinduespartier i øst- og sydgavlen, de øvrige regelmæssigt placerede hvide vinduer og tofløjede hoveddøre, den hvidmalede skiltning samt den traditionelle farve- og materialeholdning bærende fredningsværdier.

De bærende fredningsværdier knytter sig i det indre til den oprindelige og klart definerede planløsning på alle etager, hvor hver bygning er tydeligt disponeret efter dens funktion, heriblandt Stakladens store, dobbelthøje sal, Studenterbygningens større møde- og opholdsrum og Administrationsbygningens midterkorridorer med kontorer til hver side. Hertil kommer de to underjordiske forbindelsesgange med deres homogene materialeholdning primært i gule tegl. Endvidere udgør det originale bygningsinventar

som hovedtrapper og bitrapper med alle detaljer, originale døre, gerichter, fodlister, væghængte bænke, skiltning og integrerede kunstværker samt Stakladens markante tømmerkonstruktion og serveringsdisk bærende fredningsværdier. Endelig er den traditionelle materialeholdning, herunder gulve og trappeløb med gule Hasleklinker, terrazzogulve, vægge i gul blank mur og lofter med egetræslister, en bærende fredningsværdi.

Institut for Matematik

Institut for Matematiks hovedfløj, tværføj og auditorium (*bygning 1530, 1532 og 1534*) samt det østvendte gårdrum afgrænset af støttemure er et eksempel på en institutbygning, hvor byggeprogrammet fra 1933 er fastholdt, men tilpasset samtidens krav om stor rumlighed på en lille grund. Tidens fremvoksende tendens til at imødekomme studenternes behov for områder til socialt samvær i fritiden kan aflæses i bygningernes og gårdrummets indretning. Herved adskiller Institut for Matematik sig fra universitetets øvrige bygninger og viser en væsentlig del af den kulturhistoriske fortælling om Aarhus Universitet.

De bærende fredningsværdier knytter sig i det ydre til de grundmurede, bygninger opført i gult murværk i krydsforbandt med tilbageliggende fuger og afsluttet af et teglhængt heltag i gule tegl med 33 graders hældning samt til de let forskudte sammenbygninger af fløjene. Hertil kommer de begrønnede facader, bygningernes regelmæssige vinduessætning på langsiderne, gavlenes altaner med betondæk og hvidmalede jerngelænder, dørpartiernes placering ud for altanerne samt den traditionelle farve- og materialeholdning.

De bærende fredningsværdier for det østvendte gårdrum, der afgrænses ved mødet mellem gårdrummets østvendte støttemure, trappens nederste trin og parkområdet, knytter sig til de to befæstede plateauer belagt med Hasleklinker, trapperne, støttemurene mod parken og omkring højbedene, bedenes lave kanter - alle dele udført af gule tegl og Hasleklinker. Hertil kommer beplantningen med tilklippet busk i boksform, tilklippede buske i organiske former, lave træer, bundbeplantning og rhododendron samt den traditionelle materialeholdning.

De bærende fredningsværdier knytter sig i det indre til den oprindelige, klart aflæselige planløsning i alle tre bygninger med gangarealer, åbne læseområder og undervisningslokaler mod vest og nord samt auditoriets indretning. Planløsningerne på de øvrige etager med midterkorridorer og ruminddelinger, der afspejler fløjenes primære anvendelse som henholdsvis kontorer og undervisningslokaler, er tillige en bærende fredningsværdi. Hertil kommer alle ældre og oprindelige detaljer, herunder trapper og værn med samtlige detaljer, gulve og belægninger af Hasleklinker, vægge af gult, blankt murværk, det originale bygningsinventar, herunder ældre døre med teaklister, og maleriet "Ukendt Titel" af Egill Jacobsen samt den traditionelle materialeholdning.

Klagevejledning

I kan klage til kulturministeren over Slots- og Kulturstyrelsens afgørelse. Klagefristen er 4 uger fra den dag, hvor beslutningen er offentliggjort på styrelsens hjemmeside, <https://slks.dk/omraader/kulturarv/fredede-bygninger/fredningssager-og-hoeringer>. Offentliggørelserne på hjemmesiden er sorteret alfabetisk efter, hvilken kommune ejendommen ligger i.

Klagen skal indgives skriftligt til Slots- og Kulturstyrelsen. Styrelsen sender klagen videre til Kulturministeriet sammen med den påklagede afgørelse og det materiale, der er indgået i sagens bedømmelse. Klagen kan sendes på e-mail til: cfk@slks.dk eller med post til Slots- og Kulturstyrelsen, Center for Kulturarv, Fejøgade 1, 2. sal., 4800 Nykøbing F.

Klage indsendt inden fristens udløb har opsættende virkning for beslutningen. Det betyder, at bygningerne samt det selvstændige landskabsarkitektoniske værk er fredet under behandlingen af en eventuel klagesag, medmindre klagemyndigheden bestemmer andet.

Konsekvenser

En fredning betyder bl.a., at I skal søge Slots- og Kulturstyrelsen om en tilladelse, hvis I vil foretage bygningsarbejder eller lignende, der rækker ud over almindelig vedligeholdelse.

Dette følger af § 10 i lov om bygningsfredning og bevaring af bygninger og bymiljøer.

Undtaget herfra er visse typer af bygningsarbejder, som kan iværksættes på grundlag af skriftlig underretning, jf. § 10, stk. 5, i lov om bygningsfredning og bevaring af bygninger og bymiljøer. Reglerne herfor fremgår af bekendtgørelse nr. 1588 af 28. juni 2021 om hvilke bygningsarbejder i fredede bygninger der ikke kræver forudgående tilladelse.

Offentlig bekendtgørelse og tinglysning

Slots- og Kulturstyrelsen vil foretage offentlig bekendtgørelse af beslutningen på styrelsens hjemmeside www.slks.dk og tinglyse fredningen. I vil modtage en kopi af tinglysningen, når den foreligger.

Bygningsfredningen skal respekteres af ejendommens ejer, brugere og andre indehavere af rettigheder over ejendommen uanset, hvornår rettigheden er opnået.

Dette følger af § 7, stk. 3 i lov om bygningsfredning og bevaring af bygninger og bymiljøer.

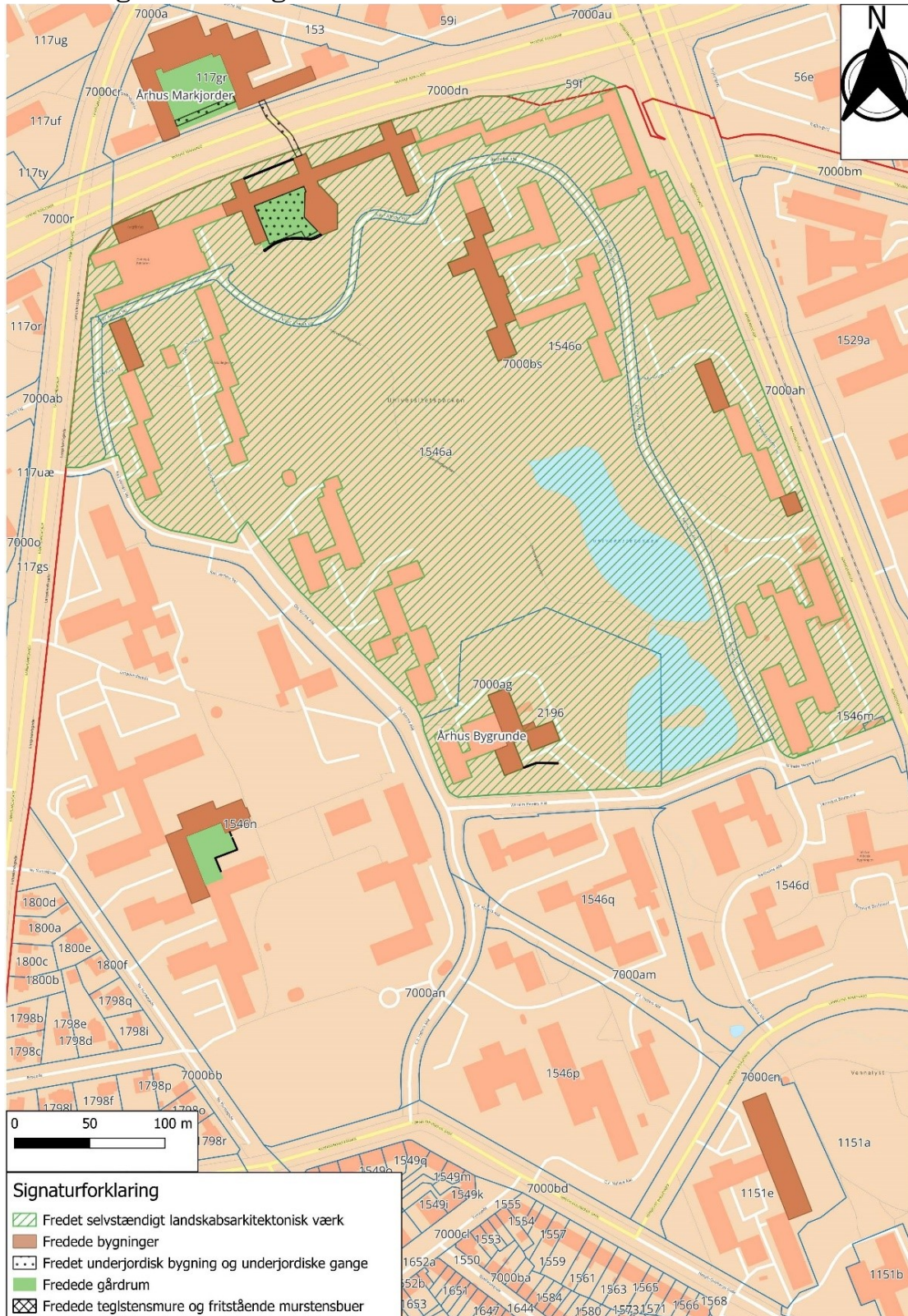
Henvisning til lovgivning

- Bygningsfredningsloven (lovbekendtgørelse nr. 219 af 6. marts 2018 om bygningsfredning og bevaring af bygninger og bymiljøer), <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2018/219>).
- Underretningsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 1588 af 28. juni 2021 om hvilke bygningsarbejder i fredede bygninger der ikke kræver forudgående tilladelse, <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2021/1588>).

Vedlagt

- Bilag 1: Detailkort over fredningens omfang
- Bilag 2: Høringssvar samlet
- Bilag 3: Slots- og Kulturstyrelsens svar på høringshenvendelser

Fredningens omfang

Signaturforklaring

- Fredet selvstændigt landskabsarkitektonisk værk
- Fredede bygninger
- Fredet underjordisk bygning og underjordiske gange
- Fredede gårdrum
- Fredede teglstensmure og fritstående murstensbuer